

Utunk utolsó napján bepótoltuk az előző évi sikertelen Csörgő-lyuk túrát. Akkor közel egyórás küzdelem után sikerült kinyitni a barlang ajtaját, amivel el is ment a túrára szánt időnk. Most viszont könnyebben bejutottunk, és alaposan végigjártuk az andezitben kialakult labirintus minden zegét-zugát, ami alaposan próbára tette a társaság tájékozódó képességét. Végül köszönet Gaál Lajos és Prakfalvy Péter tartalmas és igen élvezetes szakmai kalauzolásáért.

Fleck Nóra

A 2011. ÉVI CHOLNOKY JENŐ KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÁSI PÁLYÁZAT EREDMÉNYEI

A Társulat és a Vidékfejlesztési Minisztérium a hagyományoknak megfelelően, 2011-ben is meghirdette a Cholnoky Jenő Karszt- és Barlangkutató Pályázatot a hazai karsztvidékeken és barlangokban végzett feltáró és tudományos munka részletes dokumentálásának ösztönzése, és ezáltal a társulati adattár, valamint a VM Barlang- és Földtani Osztálya által vezetett nyilvántartások fejlesztése érdekében. A pályázat lebonyolításának és díjazásának anyagi fedezetét a minisztérium biztosította.

A pályázatra összesen 13 pályamunka érkezett. Ezek túlnyomó részét, 10 pályázatot most az egyéni kategóriában nyújtották be; azaz a több tucat társulati csoport közül mindössze 3 ítélte úgy, hogy tavalyi hazai kutatótevékenységét érdemes ezen a fórumon is megméretnie. Az öt tagú bíráló bizottság (dr. Leél-Össy Szabolcs, Börcsök Péter, dr. Lénárt László, Perényi Katalin és Takácsné Bolner Katalin) a pályázatokot a kiírásban meghatározott szempontok szerint értékelték és pontozták; egy pályamű azonban, aminek teljes tartalma megtalálható a szerzőtársak egyike által egyidejűleg benyújtott, szélesebb témakört lefedő pályázatban is, érdemben nem volt értékelhető. Az ünnepélyes eredményhirdetésre a Székesfehérváron megrendezett Szakmai Napok keretében, november 12-én került sor.

CSOPORT KATEGÓRIA

I. díj – kiemelkedő színvonalú pályázat hiányában – nem került kiadásra.

II. díj – 80 000 Ft

Ariadne Karszt és Barlangkutató Egyesület és Szent Özséb Barlangkutató Egyesület (83 pont)

Az évek óta szorosán együttműködő két csoport Évkönyve a Leány-, a Vacska- és a Rejtektút-barlangban elért, együttesen 1 km-nyi új feltárásról; majd ez utóbbiból kiindulva, a 2010-es esztendő egyik legjelentősebb hazai eredményéről, a Csévi-szirtek két nagy barlangrendszer közötti összeköttetés megteremtéséről számol be. A pályamű lényegében egy kutatónapló, ami a feltáró munka folyamatának olvasmányos és értékes dokumentuma. Kifogásolható azonban, hogy a mindezeket illusztráló remek fényképekhez se képaláírás, se szövegközi hivatkozás nem tartozik, és az újonnan feltárt szakaszok átfogó jellemzésén túl – bár a kiírás szerint nem kötelező elem – hiányzik a tőlük megszokott, sokoldalú és innovatív tudományos tevékenység bemutatása is. Az előző évek tükrében ez az Évkönyv kissé egysíkúra sikeredett.

II. díj – 80 000 Ft

Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület (82 pont)

A pályamű úgy a feltáró, mint a tudományos kutatások terén színvonalas munkát tükröz. A 8 helyszínen folytatott feltáró tevékenység eredményei közül az Abaligeti-barlang Ny-i II. oldalágában elért 52 m-es továbbjutás a Mecsekben jelentősnek számít, a kapcsolódó dokumentációból pedig csak az újonnan feltárt

két kis aknabarlang helyszínrajza hiányolható. A tudományos fejezet kiemelkedő elemei a 8 barlangban megkezdett gerinctelen faunisztikai vizsgálatok (amelyek pl. az Abaligeti-barlang faunáját többek között két, hazai viszonylatban is új fajjal gyarapították), valamint a Mészégető-forrás vízrendszerén végzett bakteriológiai elemzések. Kár, hogy ez utóbbiak eredményeit nem vetik össze a hivatkozott régebbi ÁNTSZ adatokkal; és hogy a szép kiállítású pályamunkában bosszantóan sok helyesírási hiba maradt.

III. díj – 50 000 Ft

MKBT Vulkánszeleológiai Kollektíva (77 pont)

A hagyományosan igényes megjelenítésű, gazdagon illusztrált, vastkos Évkönyv a csoport kategóriában meghirdetett témaköröktől függetlenül a kollektíva minden tevékenységéről aprólékosan beszámol. A mindezekből értékelhető hazai feltáró, illetve tudományos kutatások terén alapvetően új eredménynek számít a 2010-ben azonosított vagy ismertté vált 18 nemkarsztos barlang feldolgozása; de mellettük komoly dokumentatív értéket képvisel a Tokaji-hegység barlangtani vázlata címmel közölt szintetizáló összeállítás is. A barlang-elnevezések használatával kapcsolatos, még igencsak kiforratlan elmélkedés azonban inkább rontja, mint emeli a pályamű színvonalát.

A csoport kategória eredményeinek összesítése

	Összefoglalás 0–5 p.	Alaposság, szakszerűség 0–30 p.	Dokumenta- tív érték 0–30 p.	Eredmények jelentősége 0–20 p.	Megjelenítés színvonala 0–15 p.	Összesen	Megjegyzés
Ariadne Karszt- és Barlangkutató Egyesület & Szent Özséb Barlangkutató Egyesület	5	18	27	20	13	83	II. díj
Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület	5	25	26	13	13	82	II. díj
Vulkánszeleológiai Kollektíva	5	24	25	10	13	77	III. díj

EGYÉNI KATEGÓRIA

I. díj – kiemelkedő színvonalú pályázat hiányában – nem került kiadásra.

II. díj – 35 000 Ft

Rántó András–Tóth Nikolett: *Odorvári kutakodások c. tanulmánya (72 pont)*

A pályamű az Odorvár csúcsrégiójában nyíló, ún. Keleti-hasadékban végzett óriási kutatómunkát, az anyag-továbbításhoz alkalmazott ötletes műszaki megoldásokat és a megkezdett tudományos vizsgálatok eddigi eredményeit ismerteti; amelyek nyilván a két szerző mögött álló kollektíva egészének érdemei. Mindezek korrekt dokumentációjából csak a kutató objektum helyét és a szomszédos nagy barlangokhoz való viszonyát szemléltető ábra hiányolható. A teljes szelvényű bontás eredményeként feltárult méretek és formák jelentős felfedezés esélyével kecsegtetnek, de ehhez valószínűleg még igen sok munkára lesz szükség.

II. díj – 35 000 Ft

Sűrű Péter: *Legújabb karszthidrogeológiai kutatási eredmények a Fehérkői Mészke Formáció Színva-völgytől Ny-ra eső szakaszán c. diplomamunkája (72 pont)*

A Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Karán készült, szépen illusztrált szakdolgozat legfőbb erénye, hogy újabb víznyomjelzési eredményekkel, illetve folyamatos barlangi vízszint-, víz hőmérséklet-

és vezetőképesség-mérések adataival, grafikonjaival egészíti ki a bükkői karszt e legfontosabb, Bánkút és Lillafüred között húzódó részén még 1966-ban végzett átfogó vizsgálatokat. A következtetéseket és új eredményeket kiemelni hivatott fejezetek azonban sajnos messze nem merítik ki az újabb információkban rejlő lehetőségeket, így inkább csak ötleteket és irányokat adnak a kutatások folytatásához.

II. díj – 35 000 Ft

Kiss Klaudia: *Beszivárgó vizek vizsgálata a Budai-hegység néhány barlangjában c. diplomamunkája (71 pont)*

A Szegedi Tudományegyetem Szervetlen és Analitikai Tanszékén készült BSc szakdolgozat az utóbbi években többek által is vizsgált Szemlő-hegyi-barlangban, valamint a Pál-völgyi- és a Mátyás-hegyi-barlangban veti össze a 80-as és 90-es évekből származó vízkémiai adatokat saját méréseivel. Eredményei közül újszerűek a beszivárgó vizek minőség szerinti, statisztikai módszerekkel végzett tipizálásának kiterjesztése az utóbbi két (pontosabban, immár 2001. óta egy !) barlangra; de a lehetséges szennyezőforrások tekintetében csak a klorid-terhelés és a Szépvölgyi-út sózása közötti kapcsolat igazolásával tud túllépni az elődök megállapításain.

10 000–10 000 Ft értékű könyvutalvány:

Kugyela Lóránt: *Robbanóanyagok alkalmazása a barlangkutatásban, barlangi mentésben c. tanulmánya (66 pont)*

A pályázó közérthető módon foglalja össze a robbantástechnika azon módszereit és eszközeit, amelyek – megfelelő képzettség birtokában – barlangi körülmények között is megbízhatóan és biztonságosan alkalmazhatók. Saját mérések alapján becslést ad a robbantáskor keletkező szén-monoxid mennyiségére, sorba szedi az egyéb sziklarepesztési megoldásokat, és áttekinti e tabuként kezelt téma jogszabályi hátterét, azaz a legális kivitelezés feltételeit is. A komplex megközelítésből hiányolható azonban a barlangvédelmi szempontok részletesebb taglalása, és értékcsökkentő tényező a nyelvtani és helyesírási hibák nem csekély száma is.

Muladi Beáta: *Vezeték nélküli szenzorhálózatok alkalmazása térbeli jelenségek pontszerű mérésénél c. diplomamunkája (65 pont)*

A Szegedi Tudományegyetem Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszékén készült MSc szakdolgozat – egy nagy kutatási projekthez kapcsolódva – a karsztvízkutak akusztikus vízszintmonitoringja, illetve a hőmérsékletszenzorok barlangi alkalmazhatósága terén végzett első tesztek eredményeiről ad számot, értékes tapasztalatokkal járulva hozzá az adatgyűjtés és az információfeldolgozás további optimalizálásához. A Trió-barlangi vizsgálatainál azonban elvárható lett volna a hazai barlangklimatológiai irodalom alapszintű ismerete, valamint hogy a pályamű ne csak fekete-fehérben kinyomtatva, egy köteg papír-lapként kerüljön benyújtásra.

Rónaki László: *A mecseki forrásfoglalások, felújításuk és nyilvántartásuk története c. publikációja (63 pont)*

A Mecsek Egyesület Évkönyvében megjelent, alapvetően dokumentatív jellegű cikk a címbeli témakör eddigi publikációit és kéziratnak minősülő munkáit veszi számba, felhívván a jelen és jövő kutatóinak figyelmét a már meglévő olyan szakmai értékekre, amelyeknek ismerete és használata nélkül az újabb feldolgozások mindenképpen szegényesebbre sikerednének. A széleskörű ismereteket tükröző, alapos munka tényleges felhasználását a szerző sajnos nem segíti elő szabatos bibliográfiai adatokat tartalmazó irodalomjegyzék csatolásával, és az adattömeg áttekintését az időben oda-vissza ugráló fogalmazásmód is nehezíti.

Eszterhás István: Felszíni gránitformák és gránitbarlangok Galíciában c. publikációja (61 pont)

A cikk egy, a magyar kutatók körében teljesen ismeretlen portugáliai gránitelfordulás látványos felszíni és felszín alatti jelenségeit tekinti át egy-egy jellemző fényképpel is illusztrálva. Ezek ismertetéséhez képest a földtani keret bemutatása kissé elnagyolt, és a spanyol nyelvű forrásmunkák fordításakor nem mindig sikerült a magyarban használatos szakkifejezést megtalálni. Ettől eltekintve a munka hasznos és olvasmányos összefoglaló, a jelen pályázat célkitűzéseit is figyelembe véve azonban hazai jelentősége mérsékelt.

Tarsoly Péter: Barlangok a Bibliában és a Koránban c. tanulmánya (61 pont)

A pályázó hazánkban nem elsőként foglalkozik ezzel a tárgykörrel (ld. „Barlangok a művészetben” konferencia előadás-összefoglalói, 1996), így újszerűnek csak a téma komplex, a vizsgált két szentírás keletkezésének földrajzi és történelmi környezetére, és az azokban szereplő konkrét barlangok azonosíthatóságára is kiterjedő megközelítése minősül. Az igényes megjelenítésű, bőségesen illusztrált kis tanulmány érdekes színfolttal gazdagítja a Társulat adattárát; sajnos a pályázat jelenlegi, alapvetően a hazai karsztokra és barlangokra koncentráló célkitűzéseinek tükrében a jelentősége kevésbé értékelhető.

5000 Ft értékű könyvutalvány

Eszterhás István: Három barlangkedvelő lepkefaj előfordulása a vulkáni kőzetek barlangjaiban c. publikációja (54 pont)

A pályamű a Vulkánszpelológiai Kollektíva előző évi jelentésében már méltatott tanulmány publikált változata. Bár a szélesebb közönség számára is hozzáférhetővé tétel mindenképpen dicséretes, megállapításai (miszerint a 3 barlangkedvelő lepkefajunkból kettő sokkal gyakoribb a nemkarsztos barlangokban, és ez hernyóik tápnövényeinek mészkérülő jellegével függhet össze) új eredményként már nem értékelhetők, és elvárható lett volna állításának a párhuzamosan vizsgált 50 karsztbarlangban tett észlelésekkel történő alátámasztása is.

Az egyéni kategória eredményeinek összesítése

	Témaválasztás újszerűsége 0–10 p.	Alaposság, szakszerűség 0–30 p.	Eredmények jelentősége 0–40 p.	Megjelenítés színvonala 0–20 p.	Összesen	Megjegyzés
Csépe Zoltán– Muladi Beáta	érdemben nem értékelhető					
Eszterhás István (Három ...)	3	17	16	18	54	Könyvjutalom
Eszterhás István (Felszíni ...)	7	25	13	16	61	Könyvjutalom
Kiss Klaudia	6	21	27	17	71	II. díj
Kugyela Lóránt	10	21	22	13	66	Könyvjutalom
Muladi Beáta	9	22	27	7	65	Könyvjutalom
Rántó András– Tóth Nikolett	10	25	22	15	72	II. díj
Rónaki László	6	23	22	12	63	Könyvjutalom
Sűrű Péter	7	19	28	18	72	II. díj
Tarsoly Péter	7	23	13	18	61	Könyvjutalom

*Takácsné Bolner Katalin
a Bíráló Bizottság elnöke*